

DEZE TOON IS (VAN) GOD

Serie Zomerdiensten

En Jezus sprak tegen Bartimeüs: 'Kun jij mij eerst eens even de Tien Geboden opzeggen?'

'Wat?', zei Bartimeüs.

'Of anders de Twaalf artikelen van het geloof?'

'Hè?' zei Bartimeüs.

'Ben je doof?', zei Jezus.

'Nee', zei Bartimeüs, 'ik ben blind.'

En Jezus sprak: 'Wat bedoel je eigenlijk met zoon van David. Hoe weet jij dat? Weet jij wie mijn vader is? Daar zijn nogal wat misverstanden over. Of bedoel je iets anders? Ik heb het trouwens ontzettend druk. Je kunt je melden bij een van mijn assistenten, ik heb er twaalf. Een ervan beheert het solidariteitsfonds.'

En Bartimeüs liep terug, gehoond en bespot door de menigte. Hij zocht tastend naar zijn mantel en nam toen zijn plaats weer in tussen de andere bedelaars bij de stadspoort. Hoe had hij ooit kunnen denken dat hij hier weg had kunnen komen?

Zo had het ook kunnen gaan.

De verhalen over Jezus zijn ons zo vertrouwd dat we niet altijd meer zien hoe opwekkend en dwars en verstrekkend ze zijn – en zo geconcentreerd.

Neem nou die mantel. De meeste mensen in de tijd van Jezus droegen een onderkleed, een bovenkleed en een mantel. Voor een bedelaar was dit waarschijnlijk zijn hele bezit. De mantel was zijn huis, hij moest er in schuilen en slapen. En deze man heeft, blind, de moed om die mantel af te gooien – niet: bewaar dit even voor mij, misschien wordt het niks en ben ik zo terug – (de moed om de mantel af te gooien) en zo, kwetsbaar, zijn oude leven los te laten en naar Jezus toe te gaan.

En Jezus zegt hem ronduit: wat wil je dat ik voor je doe? En de man weet het meteen. Dat ik kan zien.

Of neem nou deze zin: 'Ga, je geloof heeft je gered'. Maar wat weet Jezus af van het geloof van deze man? Hij weet alleen dat hij schreeuwde en hem aanspreekt met Rabboeni. Een Aramees woord dat zowel vertrouwen als genegenheid uitdrukt. Niet alleen meester! Maar mijn meester!, zoals Maria Magdalena zegt als ze Jezus herkent, na de opstanding.

Jezus vroeg niet naar wat deze man geloofde, zoals wij geneigd zijn dat wel te doen. Geloof je? Wat dan? En is dat wel valide of correct? Eeuwen van geloofsleer en inquisitie en kerkafscheidingen hebben ons dat geleerd. Wat geloof jij, precies? Maar als Jezus iemands geloof prijst, dan gaat het altijd om iets anders: niet wat, maar dat iemand gelooft. Jezus prijst daarmee altijd iemands bereidheid om zich te laten raken, om geheeld te worden.

Wat wil je dat ik voor je doe? Wat zou jij antwoorden op die vraag?

Durfde je het zojuist? Om 'help me' te zeggen, misschien heel zachtjes? Misschien heb je dan dezelfde sensatie gehad als ik: iets in mij raakt ontroerd - en weet precies en ook meteen waarin ik hulp naar hulp verlang.

Er gaan vaker blinden zien in de verhalen over Jezus. Leren zien is misschien wel de belangrijkste spirituele opdracht die er is. En het gaat zelden in één keer. En vrijwel altijd via omwegen. Via stilte ga je soms zien, via een mooi verhaal, een gedicht, een inzicht, een moment in de natuur of een lied hier in de kerk. Soms ga je zien door expressie, door uit te drukken wat er in je leeft: een toon, een kreet. Vaak ook ga je zien dankzij een ander, die jou ziet en hoort, of die je aanraakt, omhelst. Soms wordt dan opeens zichtbaar welk pad zich aan het ontvouwen is. Soms breekt licht in mensen door, onstuitbaar.

Dit is geen kwestie van individuele spirituele wellness. Zeker niet in deze tijd, waarin het nieuws zo donker is en zo dreigend. Een tijd waarin onrust zichtbaar wordt die al jarenlang aan het opbouwen was. Omdat we - laat ik het eens Bijbels zeggen - en toch niet omfloerst, juist niet: omdat we de mammon zijn gaan aanbidden. Een afgod van efficiency en economische groei, waardoor een kleine groep steenrijk wordt en grote groepen mensen en zelfs de levende aarde worden geofferd.

Kun jij, kan ik, kunnen wij liefdevol aanwezig zijn bij wat er is?

Juist in deze tijd een kracht ten goede zijn?

Kunnen we elkaar daarin bemoedigen?

Help me, vraag ik jullie, help me om moed te houden, dat we goed en waarachtig kunnen leven, op de levende aarde. Dat we antwoorden worden op de vraag wat we kunnen doen.

Dat ons geloof zal redden.

Dat de steppe zal bloeien.

Je geloof heeft je gered.

Stel nou dat dat waar is. Stel nou dat ons geloof ons kan redden. Dat zou toch fantastisch zijn! Dat ons geloof genoeg zou zijn om de steppe tot bloei te brengen. Dan hoeven we maar één ding te doen: bemoediging zoeken, keer op keer, voor ons geloof, dat immers kwetsbaar is en te lijden heeft onder ieder greintje cynisme dat we in de wereld om ons heen of in onszelf waarnemen. Om die bemoediging kom ik hier al een halve eeuw. Ongeregeld, maar op mijn manier toch trouw.

Het eerste wat ik doe als ik hier kom en ga zitten is in de Orde van Dienst kijken welk slotlied we zullen zingen. Waar gaan we straks mee naar huis? En soms springt dan mijn hartje blij op: jaaaa, de steppe! Dan kan mijn dag niet meer stuk. Ik bloei totaal op als we dat zingen. Nou ja, ik zing het niet, ik galm het uit. En ik kan er geen genoeg van krijgen. Enfin, dat zul je straks wel merken. Want we zingen het natuurlijk vandaag en als je denkt dat het afgelopen is plakken we er nog een klein staartje aan.

Ik neem het lied soms ook mee naar buiten deze kerk. 25 jaar geleden voelde ik de behoefte om het te zingen tijdens een zangweek die ik leidde. Bij het laatste couplet moest ik ineens onbedaarlijk huilen. Bij de zin 'de dode zal leven, de dode zal horen: nu leven'. Want al zingend drong het tot me door: dit gaat niet over iemand die ooit overleden is, dit gaat over mij, dit gaat over wat er in mij doods ligt te zijn. En die ballingen die terugkeren dat gaat ook over mij, dat zijn de delen in mezelf die ik verbannen heb, die ik heb moeten verbannen, omdat de tijd er nog niet rijp voor was. Die steppe die zal bloeien, dat ben ik ook. Precies daar waar het drooggevalen is in mij, daar komen eerst de tranen, daar gaat het water stromen, daar word ik zacht en daar bloei ik op.

Die tekst bemoedigt mij dus, steevast. Hij brengt mij bij een diepe levenslust, een groot enthousiasme. Dat is telkens een wonder. Maar het is toch niet die tekst die het wonder baart. Het wonder geschiedt als ik die tekst zing. Als ik zing zonder iets terug te houden. Want ja, de stem. De trilling van de stem. Die diepe lagen in ons aanraakt, dieper dan waar onze woorden zelf kunnen komen. Die trilling die gemis aanraakt en verlangen. Verdriet, eenzaamheid en rouw én dankbaarheid, vreugde, en ja: geloof.

Wat roept er help in jou? Waar komt nog geen water langs, waar staan de rotsen nog vol water maar dicht? Waar heb jij iets verbannen? Zing, laat je tranen stromen en zing gewoon door, laat je verlangen stromen en jubel.

Zingen kan van alles oproepen, het voert ons langs het hele leven. Het brengt ons bij meer ruimte, vrijheid, schoonheid en overvloed, bij dankbaarheid. Bij genieten. Vergeet dat vooral niet, zingen is echt bedoeld om van te genieten. Daarvoor moet je soms wel enige controle loslaten. Overgave. Mij helpt het daarom om liederen te zingen die nauwelijks tekst hebben. Niet meer dan een paar woorden, liefst wijze woorden. Mijn denken kan dan stoppen, en m'n hart kan er helemaal vervuld van raken. Meer nog: mijn hart kan dan overstromen. Van pure dankbaarheid.

Neem nou het lied dat we zo meteen zullen zingen. Kosi R'vaya, Hebreeuwse tekst uit psalm 23. Het betekent: mijn beker stroomt over. Er zijn twee manieren om je beker over te laten stromen, zo leerde mij Broeder David Steindl-Rast. De eerste is: er veel instoppen. Arjan verwees er al naar: de mammon volgen. Punt daarvan is: de mammon propageert ook dat je recht hebt op een steeds grotere beker, die dus nooit vol raakt. Het alternatief is: maak je beker kleiner. Wees snel, liefst zelfs bij voorbaat, tevreden. Dat geldt ook voor zingen. Wees geheel tevreden met je stem, wees dankbaar dat je er een hebt. Verwonder je erover, over het mysterie dat we muziek hebben, dat we kunnen zingen, dat we samen kunnen zingen. Het is genade, die ons uit een onbevattelijke volheid ten deel valt. Het is genade op genade.

Zing dus gerust enthousiast vandaag. Want weet je wat dat woord betekent: in God zijn. Dat is: in waarachtige levenslust zijn. Geef jezelf eraan over, geef 100%, zing alsof het je laatste kans is om te zingen. Overdrijf het niet, want 110% is net zo ver van 100% verwijderd als 90%. Maar houd je ook niet in uit angst dat je burens misschien wel vinden dat je overdrijft.

Dit is mijn geloof: ik geloof in zingen, ik geloof in muziek, ik geloof in de verbinding die het creëert tussen ons allen, vreemde types die we allemaal zijn. Ik geloof in mijn zingen en in jouw zingen. Ik geloof dat jouw ziel wil zingen. Ik geloof in muziek, goddelijk van oorsprong, van nature aan ons allen gegeven. Muziek die ons laat voelen dat er echt zoiets bestaat als harmonie, als eenheid. Als genade, die ons zal redden.

Jan Kortie